

Tap av inngrepsfrihet eller tap av reelle miljøverdier – hva er til syvende og sist viktigst?

NVE har begrunnet sitt avslag på videre behandlig av konsesjonssøknaden for Davvi vindkraftverk med følgende:

- Tap av sammenhengende naturområder med urørt preg / INON, og da spesielt villmarks-pregede områder (> 5 km fra tyngre tekniske inngrep).
- Samisk kultur og tradisjonell bruk.
- Reindrift (dette temaet har vært en del av totalvurderingen, men ikke avgjørende for deres konklusjon).

Grenselandet AS er av den klare oppfatning at NVEs ensidige fokus på inngrepsfrie naturområder og ett immaterielt kulturminne (Rastigaissa), som kun blir visuelt berørt, vil medføre at andre prosjekter med større **reelle** konsekvenser for naturmangfold, samiske kulturminner og utmarks-bruk (herunder reindrift) vil bli realisert. Dette har vi begrunnet nærmere under.

All informasjon i kapitlene under er for øvrig hentet fra offentlige databaser (Artskart, Naturbase, Askeladden og Kilden), og dette er informasjon som NVE har hatt tilgang på i perioden mellom varselet om avslag (04.11.2025) og det endelige vedtaket (20.01.2026). Dette tilsier at NVE har hatt mulighet til å gjøre en oppdatert vurdering av konfliktpotensialet til Davvi vindkraftverk, sett opp mot de 11 øvrige prosjektene som ble tatt med videre, ifm. det endelige avslaget. Denne muligheten har de imidlertid ikke benyttet. Vi mener at dette bryter med intensjonene i bl.a. naturmangfoldlovens §8 om kunnskapsgrunnlaget, som sier at «*Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger*» (det har tilkommet ny informasjon for de øvrige 11 prosjektene, som følge av omfattende feltarbeid i 2025, noe som tilsier behov for en ny samlet vurdering) og §10 om økosystemtilnærming og samlet belastning (kunnskapsgrunnlaget som nå foreligger tilsier at Davvi har en betydelig lavere samlet belastning på naturmangfold og øvrige miljøverdier enn en realisering av 2 – 3 av de øvrige prosjektene i regionen).

Inngrepsfrie naturområder vs naturmangfold

For å sette tapet av urørte naturområder i et perspektiv: Davvi vindkraftverk sin påvirkning på villmarkspregede områder (-322 km²) utgjør kun 1,5% av dagens areal med villmarkspreget natur i Troms og Finnmark (se vedlegg 1). Ser man på netto tap av inngrepsfrie naturområder (-123 km²) ved en utbygging av Davvi vindkraftverk, opp mot samlet areal i disse fylkene (31 470 km²), så utgjør tapet marginale 0,4%. Også 10 de øvrige 11 prosjektene i Finnmark vil, enten direkte (Bjørnviktuva/ Oksfjorden/Nordkyn, Skjøtningberg/Svartnakken, Laksefjorden, Rubbedalshøgda og Hamnefjell 3) eller indirekte (Reinelva og Skarvberget) i varierende grad medføre tap av villmarkspregede områder samt INON sone 1 og 2. Så problematikken knyttet til sammenhengende naturområder med urørt preg gjelder på ingen måte kun for Davvi vindkraftverk.

Alle øvrige meldte vindkraftprosjekter i Finnmark ligger helt eller delvis i INON-områder.

Flere av prosjektene var opprinnelig planlagt med en kapasitet på rundt 600 MW, blant annet på Nordkyn og i Øst-Finnmark (SKS/NTE). Sistnevnte er nå trukket, og nettkapasiteten til Nordkyn begrenser dessuten ny utbygging til maksimalt 470 MW. I praksis innebærer dette at det innenfor tilgjengelig nettkapasitet kun er rom for to prosjekter i området, inkludert fornyelse av Kjøllefjord vindkraftverk.

De gjenværende prosjektene er gjennomgående betydelig mindre enn Davvi vindkraftverk. De største enkeltprosjektene utgjør under halvparten av Davvis planlagte kapasitet på 800 MW.

Dersom målet er å realisere ny kraft tilsvarende Davvis produksjon – i tråd med kraftløftets ambisjon om å dekke behovet på Melkøya – vil dette kreve to til fire mindre prosjekter. Det reiser et grunnleggende spørsmål om samlet belastning: Hva blir den totale effekten av flere separate inngrep, både for INON-områder og for reindriftsnæringen, sammenlignet med ett større og mer konsentrert prosjekter.

T-2/16 (Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis), som NVE henviser til flere ganger i sitt vedtak, sier følgende om sammenhengende naturområder med urørt preg: «*Naturområder som i kraft av sin størrelse, urørthet, beliggenhet og sammenheng er viktige for arealkrevende arter, som regional økologisk infrastruktur, for klimatilpasning og friluftsliv*». Rundskrivet fremhever samtidig en rekke andre hensyn, blant annet rødlistede arter og naturtyper, geologisk mangfold og klimagassutslipp fra karbonrike arealer. NVE velger å bruke sammenhengende naturområder som absolutt kriterium uten å bruke innrammingen som rundskrivet definerer, og unnlater å vurdere disse andre faktorene/hensynene i sitt vedtak.

For å ta dette med arealkrevende arter, økologisk infrastruktur, klimatilpasning og friluftsliv først:

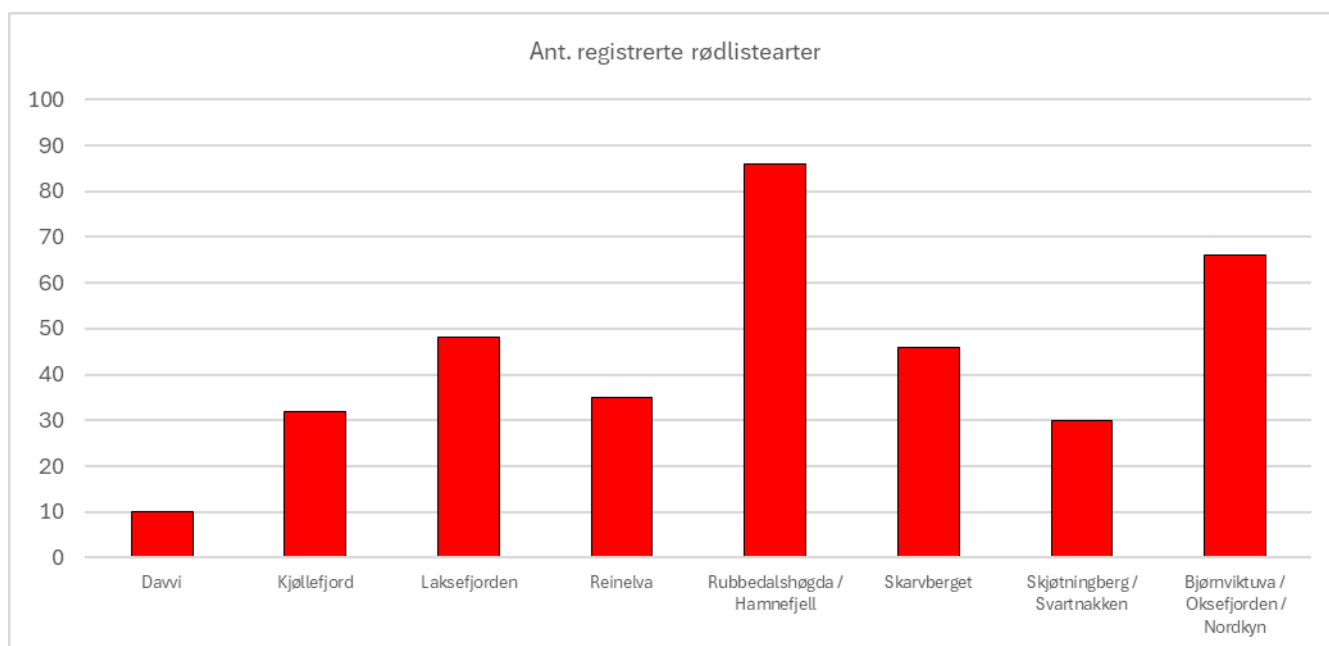
Konsekvensutredningen for Davvi vindkraftverk konkluderer med at svært karrig natur, røffe klimatiske forhold, fravær av vegetasjon og mangel på byttedyr gjør at de høyereliggende gaissene, hvor prosjektet er lokalisert, fungerer mer som en barriere enn som et leveområde eller forflytningskorridor for arter som fjellrev, gaupe og bjørn i Finnmark. Alle disse artene bruker primært lavereliggende og mer produktive arealer som leveområder eller til forflytning. Kun jerv antas å forekomme noenlunde regelmessig på streif oppe i planområdet, men selv for denne hardføre arten foreligger det ingen indikasjoner på yngling innenfor planområdet. Alt dette tilsier at planområdet har liten betydning for arealkrevende arter og som regional økologisk infrastruktur.

Når det gjelder betydning for fremtidig klimatilpasning hos ulike arter om foretrekker kjølig klima, og som beveger seg oppover i høyden når klimaet blir varmere, så har planområdet for Davvi samme betydning som alle andre tilsvarende fjellområder i Troms og Finnmark. Davvi fremstår mao. ikke med noen verdi utover det man normalt finner i høyereliggende, inngrepsfrie natur-områder i denne regionen.

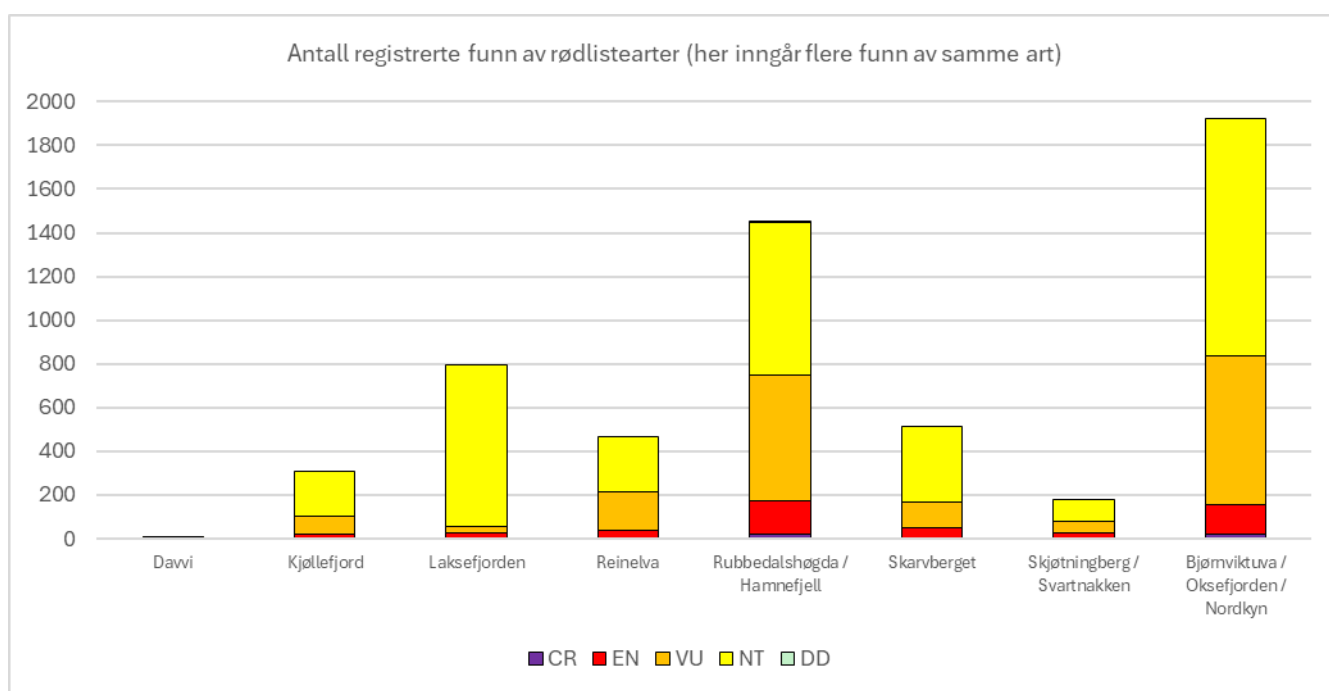
Heller ikke for friluftsliv har planområdet eller umiddelbart tilgrensende områder noen vesentlig betydning, noe som gjenspeiles i Lebesby kommunes kartlegging av viktige friluftsområder (se figur 1). Planområdet ligger forøvrig hele 9 og 45 km unna de viktigste friluftsområdene på Rastigaissa og Laksefjordvidda.

Vi kan derfor ikke se at det er grunnlag for å vektlegge sammenhengende naturområder med urørt preg i den grad NVE gjør i sitt vedtak, basert på formuleringene i T-2/16 om hensynet til areal-krevende arter, økologisk infrastruktur, klimatilpasning og friluftsliv.

Når det gjelder øvrige verdier/momenter som fremheves i T-2/16, og da spesielt forekomsten av rødlistearter, så viser konsekvensutredningen for Davvi vindkraftverk, som er basert på omfattende feltarbeid over flere år, at planområdet er svært artsfattig (dette gjelder alle relevante artsgrupper). Data fra Artsdatabanken viser at forekomsten av rødlistearter er mye lavere innenfor influens-området til Davvi vindkraftverk enn for de øvrige 11 prosjektene (se figur 2 og 3, samt vedlegg 2). Dette er på ingen måte noen overraskelse, og Grenselandet AS har også påpekt sannsynligheten for dette overfor NVE en rekke ganger tidligere. Resultatene som nå foreligger viser med all tydelighet at Grenselandet AS har hatt rett i sine antagelser og at NVEs tidligere vedtak i saken har klare mangler når det gjelder vurderingen av samlet konfliktpotensial / belastning for arter av nasjonal forvaltningsinteresse ved en utbygging av opp mot 800 MW vindkraft i Finnmark.

Figur 2: Antall registrerte rødlistearter (alle artsgrupper) innenfor 3 km avstand fra de ulike prosjektene/ delområdene. Kilde: Artsdatabanken.

Figur 3: Antall registrerte funn av rødlistearter (her inngår flere funn av samme art) innenfor 3 km avstand fra de ulike prosjektene/delområdene. Kilde: Artsdatabanken.

Et annet moment som også må trekkes frem, og som ikke fremkommer tydelig i figurene ovenfor, er at de kystnære prosjektene ligger i en sentral del av en viktig trekklei for fugl langs kysten av Finnmark, mens det er svært lite som tilsier at det er noe trekk av særlig omfang over høyde-dragene/fjellene i midtre og indre deler av fylket (hvor trekkfuglene i stor grad følger daldrag/ lavereliggende områder mellom Norge og Finland). Både norske og internasjonale retningslinjer for lokalisering av vindkraftanlegg påpeker viktigheten av å hensynta viktige trekkruiter for fugl, og det er allment kjent at riktig lokalisering er det beste tiltaket for å minimere konfliktnivået (jf. tiltaks-hierarkiet).

Når det gjelder naturtyper er det kun tre av prosjektene som er kartlagt (se også vedlegg 3): Davvi (DN13), Laksefjorden (Miljødirektoratets instruks) og Kjøllefjord (Miljødirektoratets instruks). På Davvi ble det ikke registrert noen viktige naturtypelokaliteter etter DN-håndbok 13 ifm. feltarbeidet i perioden 2012-2019, men det vurderes å være noe potensial for enkelte naturtyper iht. Miljødirektoratets instruks. Det er tilsynelatende enkelte kalkdrag i området som har potensial for natur-typer som kalkrik fjellgrashei og grastundra, tørt kalkrikt berg i kontinentale områder og nakent tørkeutsatt kalkberg. I tillegg kan det forekomme områder med polarørken, fjellgrashei og gras-tundra (som ikke er kalkrike), samt rabbe, fjellhei, leside og snøleier. Store deler av planområdet består imidlertid av fattig blokkmark eller arealer som ikke er vegetert på grunn av ekstreme miljøforhold. Kartleggingen som er gjennomført for Laksefjorden og Kjøllefjord viser, på sin side, at ca. 40 - 50% av arealet innenfor planområdene består av naturtyper av stor eller svært stor verdi. Det antas at en tilsvarende kartlegging av de øvrige prosjektene ville gitt mye av det samme resultatet.

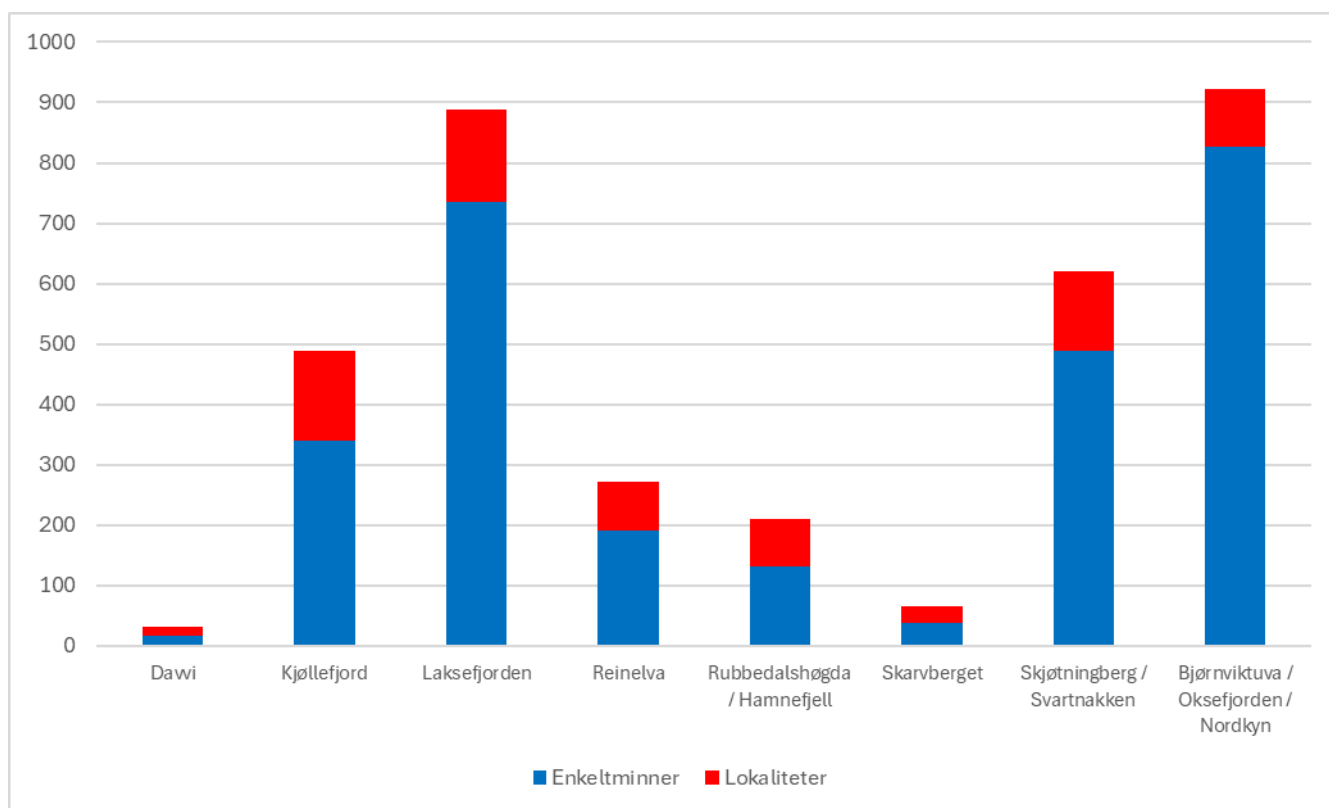
Samlet sett tilsier dette at NVE, gjennom sitt vedtak, prioriterer «vern» av karrige og svært artsfattige fjellområder på bekostning av lavereliggende og mer produktive områder med mye høyere arts-mangfold og betydelig større forekomst av rødlistearter. Karrige høyfjellsområder er allerede overrepresentert innenfor norsk naturvern (34% av fjellarealet i Norge er allerede vernet, mens tilsvarende tall for lavereliggende og mer produktive områder er ca. 12% i følge Miljødirektoratet). Vi kan ikke se at ytterligere båndlegging av lavproduktive og artsfattige fjellområder på bekostningen av lavereliggende og betydelig mer artsrike områder er i tråd med intensjonene i Naturavtalen, som Norge nylig signerte.

Samisk kultur og tradisjonell bruk

NVEs primære argument under dette hovedpunktet er at Davvi vindkraftverk vil medføre visuell påvirkning på ett immaterielt kulturminne (hellig fjell).

§9-undersøkelsene som ble gjennomført på Davvi vindkraftverk, av Sametinget og Finnmark fylkeskommune, bekreftet at det ikke er noen samiske kulturminner innenfor planområdet som kan bli fysisk påvirket av utbyggingen. Videre er det kun registrert et fåtall kulturminner i nærområdet (se figur 4 og vedlegg 4). Det svært lave antallet samiske kulturminner i dette området gir en tydelig indikasjon på at området historisk sett har vært lite brukt til reindrift og andre samisk utmarks-aktiviteter, eksempelvis jakt og sanking av bær, ved, sennagras, etc. Når man ser på områdets beskaffenhet (høytliggende områder med blokkmark helt uten vegetasjon og svært lite jaktbart vilt) fremstår dette som svært logisk.

Hvis man sammenligner forekomsten av kulturminner på Davvi med de øvrige 11 prosjektene, så tegner det seg samme bilde som for forekomsten av rødlistearter (figur 2 og 3): Davvi er i en særstilling når det gjelder lav forekomst av kulturminner (enkeltminner og lokaliteter) i nær-området.

Figur 4: Antall registrerte enkeltminner og lokaliteter innenfor 3 km avstand fra de ulike prosjektene/ delområdene. Kilde: Riksantikvaren.

Dette innebærer at konsesjon til 2-3 andre vindkraftprosjekter med svært stor sannsynlighet vil medføre betydelige større konsekvenser for samiske kulturminner og tradisjonell utmarksbruk, både direkte (gjennom fysisk tap av viktige forekomster) og indirekte (gjennom visuell påvirkning), enn det utbyggingen av Davvi ville gjort.

Reindrift

NVE skriver at reindrift har vært en viktig faktor i totalvurderingen av Davvi vindkraftverk, men at de ikke anser at konklusjonen i konsesjonssaken står og faller på vurderingen av dette temaet.

Basert på foreliggende konsekvensutredning for Davvi vindkraftverk og ny informasjon om årstids-beiter, oppsamlings/forflytningsområder og reindrifftsanlegg i NIBIOs database (Kilden) for øvrige prosjekter/delområder, er det utarbeidet en oversikt (se tabell 1) som viser overlap mellom planområdene og viktige områder for reindrifta. Denne gir en god indikasjon på potensielt konflikt-nivå, i fravær av endelige konsekvensutredninger for de øvrige 11 prosjektene.

Tabell 1: Oversikt over grad av overlapp mellom planområdene og årstidsbeiter samt områder brukt til flytting/samling av reinsdyrene.

Delområde/prosjekt	Vår	Sommer	Høst	Høstvinter	Vinter	Trekk	Flytt	Oppsamling
Davvi								
Kjøllefjord	X	X	X			X	X	
Laksefjorden	X	X						
Reinelva	X	X	X			X		
Rubbedalshøgda / Hamnefjell	X	X				X		
Skarvberget		X	X					
Skjøtningsberg / Svartnakken	X	X	X			X	X	X
Bjørnviktuva / Oksefjorden / Nordkyn	X	X	X			X	X	

Oppsummering

Det fremstår som svært selvmotsigende at NVE bruker mye tid innledningsvis i sitt vedtak på å sammenligne tapet av INON for Davvi med tilsvarende tap for allerede utbygde vindkraftverk, men samtidig konkluderer (i sin vurdering av de ulike høringsinnspillene) med at er ikke behov for eller krav til *noen direkte sammenligning med andre typer konsekvenser for andre mulige vindkraft-prosjekter* i regionen.

Resultatene som vi har vist til ovenfor bekrefter at dette er en stor feilslutning fra NVEs side og at vedtaket ikke er fattet på grunnlag av et tilstrekkelig og oppdatert kunnskapsgrunnlag. Det er svært mye som tilsier at dette vil kunne medføre vesentlig større samlet belastning på nettopp naturmangfold, samiske kulturminner, utmarksbruk og reindrift.

Av hensynet til relle miljøverdier i de ulike områdene, og ønsket om å minimere den samlede belastningen på disse verdiene, ber vi Energidepartementet om å omgjøre NVEs vedtak.